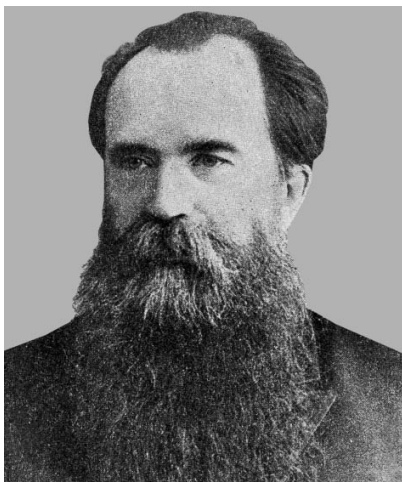

КОВАЛЄВСЬКИЙ Олександр Онуфрійович (07(19). 11. 1840, маєток Ворково Вітеб. губ., нині Латвія — 09(22). 11. 1901, С.-Петербург) — біолог. Доктор зоології (1867), академік С.-Петербур. АН (1890). Премії ім. К. Бера (1867, 1870), ім. Ф. Бранта (1891) С.-Петербур. АН, ім. Серра Париз. АН (1884, 1887). Закін. С.-Петербур. університет (1863), де й працював: 1866–67 — приват-доцент, 1891–94 — ординар. професор кафедри зоології, завідувач кафедри гістології. 1868 — екстраординар. професор кафедри зоології Казан. університету (Росія); від 1869 — ординар. професор кафедри зоології Університету св. Володимира у Києві; від 1874 — ординар. професор кафедри зоології, 1877–78 — проректор Новорос. університету в Одесі, брав участь у створенні мед. факультету при ньому; від 1894 — засн. і зав. Особливої зоол. лаб.; водночас 1898–1901 — директор Севастоп. біол. станції (нині Інститут біології пд. морів ім. К. НАНУ). Один з основоположників порівнял. еволюц. ембріології і фізіології безхребетних, експерим. та еволюц. гістології. Вивчав зародк. роз-

виток безхребетних (кишковопорожнинних, червів, молюсків, членистоногих, голкошкірих та ін.) і хордових (ланцетника, асцидій). Поширив на безхребетних вчення про зародк. листки; довів спільність закономірностей розвитку хребетних і безхребетних, їхню еволюц. спорідненість. Відкрив нейроенергет. канал (канал Ковалевського). Виявив і описав представника гребеневиків з Червоного моря (названий на його честь — *Stenoplana kowalewskii*). Посмертно видано «Избранные работы» К. (Москва; Ленинград, 1951).

Основні праці

История развития ланцетника *Amphioxus lanceolatus*. С.-Петербург, 1865; Анатомия и история развития *Phoronis* // Зап. Император. АН. 1867. Т. 11. Приложение; О выделительных органах беспозвоночных животных // Зап. Новорос. об-ва естествоиспытателей. 1890; О превращении личинки асцидий и об образовании мантии // Вест. естествознания. 1891.

Рекомендована література

1. Догель В. А. А. О. Ковалевский (1840–1901). Москва; Ленинград, 1945;
2. Мечников И. И. Александр Онуфриевич Ковалевский // Страницы воспоминаний. Москва, 1946;
3. Пилипчук О. Я. Александр Онуфриевич Ковалевский. К., 1990;
4. Москва, 2003;
5. Александр Онуфриевич Ковалевский. 1840–1901: Биобиблиогр. указ. Москва, 1991;
6. Волков В. А., Куликова М. В. Российская профессура. XVIII – начало XX вв. Биологические и медико-биологические науки: Биогр. слов. С.-Петербург, 2003.

О. Я. Пилипчук

Бібліографічний опис:

Ковалевський Олександр Онуфрійович / О. Я. Пилипчук // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-8933>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).